

Unitárius-univerzalista teológiai szimpózium Kolozsvárott

A 2006. július 3–8. között Kolozsvárott rendezett szimpózium témája: Liberális vallásosság a változó globális társadalomban.

Ebben a címben két olyan szó is van, amitől elég sok magyar unitárius talán összevonná szemöldökét. Szokás manapság borzongani a liberális és a globalizáció kifejezésektől.

A teológiai értekezések legtöbbször témája az unitárius-univerzalista identitás újrafogalmazásának kihívása volt, valamint korunk morális kérdéseire vallásos választ adni, a fogyasztói társadalomban, vallások piacán „jó kínálatot” tenni és ugyanakkor ellenállni a felszínesség csábításának. A lelki természetű együttlétek, reggeli és esti áhítatok is a Honnan jöttünk? Hová tartunk? Ki vagyok én valójában? –kérdések körül mozogtak.

Számunkra az önazonosság kérdése – úgy tűnhet –, egyszerűbb választ kínál, történelembe mélyen gyökerező egyházként, de a változó világszemlélet, a globalizáció ezt a tradícióra alapuló identitást is új, néha kényelmetlen kontextusban teszi hasonló kihívások elé, mint nyugati hitrokonainkat.

De hát akkor mi is az az ICUU, mit keresünk mi ott?

Az ICUU (Unitárius-Univerzalista Nemzetközi Tanács) létrejöttének folyamatában a legjelentősebb tényező a Vallásszabadság Nemzetközi Társulata 1900-ban történt megalapítása volt, amely a 20. század végére felekezeti alakulattá formálódott, legfőbb céljaként tartva szem előtt a vallási türelem megszilárdítását határokon, földrészekén át. Ezért 1995-ben a Massachusetts állambeli Essexben az unitárius és univerzalista egyházak megalakították az ICUU-t. A tagedházak száma ma megközelíti a 30-at, a Tanácsba tömörülő egyházak, szervezetek híveinek taglétszáma pedig mintegy 500 000. Az Erdélyi- és Magyarországi Unitárius Egyház az ICUU fennállása óta eltelt tizenegy évben mindvégig tagja volt a Tanácsnak. Az ICUU-tagedházak szervezeti megerősítésében, az új egyházi szervezetek felkarolása terén a Tanács rendkívüli munkát végez. Támogatásával megerősödtek a szabadelvűség terén gyakorlatilag hagyománytalan latin-amerikai (pl. Argentína), afrikai országok unitárius vagy kisebb

részt univerzalista közösségei, illetve India és a Fülöp-szigetek egyházai. Számomra érdekes felismerés volt, hogy a szimpóziumon jelenlevő, újonnan alakult tagedházak között egyre többen keresztény gyökerűek, a világ távolosó pontjain, mint az indonéziaiak és burundiak.

Teológiai szimpóziumot most második alkalommal rendeztek, öt éve Angliában, az idén Kolozsvárra esett a választás, ahová Új-Zélandtól Kanadáig, Csehországtól Dél-Afrikáig, Bolíviától Erdélyig, a nagyvilág megannyi csücskéből érkeztek résztvevők. Jelentőségteljesnek mondható, hogy a Magyarországi Unitárius Egyházat öt lelkész és a Főgondnok képviselte. Ilyen jelentős számban még a Magyarországon rendezett és nem teológiai jellegű ICUU találkozók sem erősítették idetartozásunkat! Az egyház vezetése felismerte annak fontosságát, hogy ilyen módon kerülhetünk vissza a nemzetközi unitarizmus vérkeringésébe. S a szimpózium nemcsak a teológiai továbbképzés, de kötetlen beszélgetések, erdélyi lelkésztársakkal és távoli országok unitáriusaival valódi kapcsolatát jelenthetik.

A nyitó előadást Dr. Szabó Árpád püspök úr tartotta. Az erdélyi unitarizmus teológiai alapvetésével világossá vált, a magyar nyelvterületen élő egyház identitását történelme meghatározza és erősíti.

A következő megszólaló az amerikai unitáriusok teológiai alapvetésével foglalkozott: John Buehrens, az amerikai unitárius-univerzalista egyház korábbi elnöke. Az „új kor” vallási és teológiai paradigmái; hogyan teologizáljunk; a szervezetek és mozgalmak teológiai támogatottságáról tartott nagy ívű előadást, Egy ház a reménységnek címmel.

Paul Rasor unitárius teológus professzor nemrég kiadott könyve (Hit, bizonyosság nélkül) tanulságait tömörítette – a globalizáció és szabadelvű hittudomány: teológiánk jegyei és kihívásai a modern és posztmodern a hittudományban témáról beszélt.

Dennis McCarty témája a globalizáció és a terrorizmus, mint a hittudomány modern kontextusa. Richard Boeke előadásának címe: Fideológia, a szabadelvű vallásosság társadalmi és etikai dimenziójáról beszélt. A hit és a bizalom, mint liberális vallási értékek. Diverzitás és egység a hitben kérdésre kereste a választ.

A fent említett amerikai előadók mind a hagyomány iránti alázattal szóltak, talán épp ezért engedhették meg maguknak a szigorú önkritikát. A problémák komorságát, a magas teológiát pedig humorral tették emészthetővé.

Egyik legnépszerűbb előadó Jaime DeMarcos spanyolországi unitárius volt, aki európaiként szembesül azzal, hogy az unitárius „irodalom” szinte kizárólag az amerikai és angliai forrásokból árad, s ez determinálja a teológiai hatásokat is. Pontos elemzése volt az identitásválságnak, rávilágítva arra, miért is nem lettünk a „jelen” vallása a posztmodern korban. Előadásának válaszai a kihívásra, a szabadelvű valóságosság hárompillérű szintézise: a személyközpontúság, a spirituális pluralizmus, új hangsúlyok: felszabadítás és megváltás unitárius-univerzalista értelmezései.

Derek McCullough, Új-Zéland unitáriusait fogja össze úgy, hogy a legnagyobb tisztelettel van az őshonos maorik kultúrája iránt. A déli félteke kihívásairól és tapasztalatairól beszélt, majd a kánikula az új-zélandi karácsonyt juttatta eszébe, és megtanított bennünket egy különleges, kifordított karácsonyi dalra.

Olga Flores Bolíviából jött, izgalmas életút áll mögötte. Érdekes volt hallani a latin-amerikai hagyományban kicsit idegen unitárius felekezet alakulását, identitáskeresését.

Ary Nuguho, indonéziai perspektívákról beszélt. Válaszok a vallási, politikai és kulturális valóságban. Lehetséges-e a vallásközi hidverés? Beszámolt az új felekezet alakulásának nehézségeiről, számtalan kiadványuk sorsáról. Temperamentuma és csodálatos zongorajátéka az áhítatok során, mindenkit elvarázsolt.

Jaroslava Dittrichová, cseh unitárius és pszichiáter a vallás, mint a transzcendencia és metafizika felé fordulás témában beszélt, a transzcendens gyökereink és forrásaink a racionalizmus és individualizmus tükrében, miközben gyakran Vaclav Havel gondatait idézte.

Koppándi Botond, torockószentgyörgyi lelkész előadásában azzal a kérdéssel foglalkozott, hogyan képezzük le az unitarizmus és univerzalizmus a liturgiában, a mi hagyományunkra fókuszálva. Milyen teologikumot közvetít a liturgia? Az egyik legnépszerűbb előadásban empátiát keltett a különböző kultúrájú unitáriusok számára az a dilemmánk, melyről mi magunk ritkán és túl óvatosan szoktunk beszélni: semmit sem szeretnénk elveszíteni a nagyon értékes és pótolhatatlan történelmi örökségünkben, de látnunk kell az új korszak, nevezzük azt posztmodernnek vagy éppen sajátosan kelet-európai politikai átalakulások szülte helyzetnek, egy egyre világosabban artikulálódó új igényt tár elénk.

Igen izgalmas volt az a kerekasztal-beszélgetés, melyet Léta Sándor vezetett a liturgiáról, melyen többek között azt is kimondhattuk, istentiszteleteink beszéd-, prédikációcentrikusak, ezért fokozott a veszély arra, hogy azok a lelkész nárcisztikus gyakorlatává váljanak, semmint közösségi ünneppé, illetve a gyülekezeti vallomások (a nyugati gyakorlatban) a gyülekezet sebnyalogatás-versenyévé válhatnak.

Ezen a szimpóziumon erőltetett közös nevező keresésről szó sem volt, az őszinte önelemzés annál inkább lehetővé tette az egymás megismerését és az egymástól tanulást.

Nemcsak az foglalkoztatott, hogy mi közös bennünk, annál inkább: mi közünk egymáshoz, mit tanulhatunk egymástól negatív - pozitív tapasztalatok feltárásával.

Válaszokat, recepteket persze nem adott ez a szimpózium sem, inkább - jó unitárius magatartásként - a kérdésfeltevést formáztuk.

Köszönet a szervezőknek a jó előadókért és egyháznak a támogatásért, mely lehetővé tette ezt az intenzív tanulást és a Kolozsváron töltött hetet!

Miklósi-Vári Katalin

